

LBRIS

We know
books

PROIECT CO-FINANȚAT DE:

RADU DINULESCU

DIVERSIUNE
în eter

Romanul unei generații

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2022

Cuprins

<i>Cuvântul meu</i>	7
VOLGA NEAGRĂ	11
GALAȚI, 1966	17
Strada în formă de U.....	17
Prima zi de școală	23
Televizorul	28
Sex și vin și muzică populară.....	31
GALAȚI, 1967	35
Sub masă.....	35
Rusoaicele	41
Ghiozdanul.....	47
Baia	51
Sveti, '67	55
Disco Club.....	59
Tata	64
Grotă Partizanilor.....	68
Gura bate curul	74
Cu capul în nisip și cu fruntea sus.....	79
Cetățeanul.....	83

Sânta Mărie	86
Tăcerea e de aur	98
Table și tăblițe	102
Lecția de limba rusă	110
Bradul de Crăciun	118
Bonaparte	124
GALAȚI 1968	128
Cerbul de aur	128
Frumoasa Cici	132
1 Mai... muncitoresc	135
Plicul	140
Vremurile se schimbă	144
Colegul de bancă	146
Bicicleta	150
Neamțul care a salvat combinatul	153
Singur cu trenul	158
O tragedie mehedințeană	163
Despre Alfa și LP-uri	177
Logodnicul chel	183
Lecția de metalurgie	187
Pâine, vin și brânză	192
Călătorie spre centrul pământului	194
Cine știe... nu câștigă nimic	199
Ana Karenina	201
Școala Sorbonei	207
Jocul dragostei și-al dependenței	211
Trocul	218
Revelion la Miliție	224

GALAȚI 1969	230
Cici, Blood & Tears.....	230
Ciombe.....	237
Eros și Thanatos.....	240
Un pas mic.....	245
Libertatea „Metronomului”.....	252
Prietenul meu cel mai bun	258
Dan Spătaru	260
Vârtejul.....	266
Unhappy girl.....	272
The Artist.....	282
Decretul 770	287
Interogatoriul.....	290
„Să nu vă plângeți”.....	297
Disk pack removable	304
Macarale	312
GALAȚI, 1970	316
Premiera.....	316
Sora mea	321
Ape și goluri	329
Aventuri la Marea Neagră.....	332
24 de ore	338
Gaudeamus.....	345
Metronom în libertate.....	356
Cu inima în România.....	361
<i>Dialoguri cu Emilia M.</i>	379

Volga neagră

La începutul lui octombrie 1969, într-o dimineață friguroasă, când lumea se purta deja la palton sau canadiană groasă iar în clasă copiii încingeau bătăi cu fulare împletite, în fața porții de la Școala Generală nr. 6 din Galați opri, lângă trotuar, o Volgă neagră cu număr mic. Practic, în fața școlii nu exista nicio parcare; prea puține mașini erau prin cartier în vremurile acelea și copiii veneau la școală, în general, neînsoțiți sau, din când în când, cu câte un bunic de mână.

Motorul mașinii se opri și toate portierele se deschiseră aproape în același timp. Coborâră doi bărbați îmbrăcați în haine lungi de piele, o doamnă în rochie lungă, neagră, peste genunchi, și cu o scurtă de piele maron și șoferul numai într-un pulover de lână.

Șoferul rămase lângă mașină și își aprinse o țigară fără filtru iar cele trei persoane o porniră spre școală, după ce trântiră cu putere portierele sovietice. Unul dintre bărbați ducea cu el o geantă de piele neagră și rămase la un pas în urma celorlalți doi, care înaintau unul lângă celălalt, aproape în cadență. Trecând de poarta școlii, femeia aruncă o privire în jur și remarcă imediat:

- Îngrijită!
- Da... E o directoare bună aici!
- Nu e nevasta procurorului Tulică?

— Ba da. E profesoară de rusă.

— E bine...

Șoferul se așează pe banchetă și, ținând mâna stângă afară din habitacul, ca să nu intre fum, cu dreptă dădu drumul la radioul mașinii, pus pe un post cu muzică populară. Șefului cel mare nu-i plăcea nici mirosul de fum de țigară în mașină și nici muzica populară. El asculta Beethoven... La drumuri lungi Ghiță îi mai spunea:

— Tovarășu' comandant... pe mine mă adoarme ăsta!

— Doamne ferește, Ghiță!

— Păi vedeți...

— Hai pune de-a ta! Dar încet... încet... te rog!

Ghiță punea pe postul lui și parcă avea mai mult chef de condus. Șeful însă... moțăia în spate! Se întorcea către el, când vedea că i se închid ochii:

— Doamne, șefu'... eu nu vă înțeleg! Eu acum aș dansa aici și aș pocni din degete și aș chiuii!

— Hai lasă! Uită-te acolo... în față!

— Mă uit, tovarășu' comandant!

— Uită-te de două ori!

Cei trei urcară cele câteva trepte de la intrarea principală, încadrată de jgheaburi mari cu flori încă înflorite, atârinate de balustradele de metal, și intrară în școală.

Cancelaria era chiar vizavi de intrarea principală, așa că nu le fu greu să se orienteze. Cum ușa era deschisă, traversară sala mare a cancelariei, care acum era goală, și se îndreptară spre o ușă capitonată, deasupra căreia scria Secretariat și Direcțiune.

Ușa de la secretariat era, la rândul ei, deschisă iar la biroul secretarei, în fața mașinii de scris greoaie și negre, se afla Maricica, nepoata de la Fărțănești a procurorului Tulică.

— Bună ziua, bună ziua... Ați venit...

— Bună ziua, tovarășă!

— Tovarășa directoare vă așteaptă...

Pe vremea aceea, în școală era cald. Cei trei se debarasară de harnașamentele lor negre și amenințătoare din piele groasă și le atârnară în

cuierul care se aplecă într-o parte sub greutate. Maricica deschise ușa direcțiunii și cei trei intrară înăuntru, femeia, bărbatul și apoi cel cu servieta. În urma lor, Maricica întrebă discret:

— Cafea? Și apă?

Apoi veni în secretariat și porni operațiunea de pregătire a protocolului pentru musafirii directoarei, care veniseră cu Volga neagră.

În interiorul biroului doamnei Tulică, o femeie extraordinar de frumoasă și zdravănă, rusoaică de peste Prut, cei trei musafiri se așezară la masa de protocol. Directoarea se întoarse către radioul care transmitea în surdină o muzică populară ucraineană, cu celebrele voci de cap ale femeilor de prin zona Niprului, și-l dădu mai încet, lăsându-l aproape în surdină. Apoi își părăsi locul. Știind că are de-a face cu trei persoane importante, i se păru normal să nu le vorbească de la înălțimea pe care i-o conferea un birou cu telefon pe el. Se așezară cu toții la masa de protocol.

— Am fost anunțată de la Inspectoratul Școlar că veți veni.

— Da.

— Bănuiesc că este ceva important...

— Nu neapărat... O legendă...

— O legendă?

— Așa spunem noi... De fapt... un exercițiu, tovarășă directoare...

— Un exercițiu?

Până acum vorbise bărbatul care, după atitudine, părea a fi cel mai mare în grad. Acesta se gândi că, totuși, chestiunea fiind relativ delicată, și fiind vorba despre elevi... în fine, despre niște copii, s-ar rezolva mai bine între tovarășe...

— Tovarășă Pascu... Te rog să explici dumneata mai departe.

— Da.

După o mică pauză, în care își potrivi ținuta, tovarășa Pascu începu:

— Tovarășă directoare... E o indicație care vine, pe linie de partid, direct de la București. Va trebui să organizăm un concurs în școală, cu tema „Prietenului meu cel mai bun”.

— Interesant!

— Copiii vor trebui să scrie o... mică compunere pe acest subiect.

— Toți copiii? Adică și cei din ciclul primar?

— De fapt, pe noi ne interesează cei de la clasa a cincea în sus.

Aici interveni din nou bărbatul cel mare în grad:

— Dar, ca să nu creăm suspiciuni și discuții inutile, nici printre tovarășii învățători sau profesori și, mai ales, în rândul tovarășilor părinți... vor trebui să facă acest lucru și cei de la clasa a treia în sus. Practic, toți cei care știu să scrie... cât de cât bine.

Tovarășa Tulică era obișnuită cu tot felul de povești legate de cei de la Securitate și de „legende” lor, mai ales din ceea ce mai scăpa soțul ei, pe la câte un chef între prieteni și după câteva șprituiri, dar până acum aceștia nu năvăliseră prin școli. Trebuia, deci, să fie ceva foarte serios...

— Și ce vom face cu lucrările?

— Vor fi strânse și trimise la București.

— Deci, este totuși ceva serios... la mijloc.

Aici tovarășa Pascu dori să preia din nou discuția, dar intră Maricica de la Fărțănești cu o tavă cu cafele, zahăr, o ceașcă de lapte și o carafă cu apă.

Maricica își făcu datoria până la capăt și puse pe masă șervețele, pahare pentru apă și câteva lingurițe de metal, toate din dulapul tovarășei directoare.

Pe tot timpul acestei operațiuni, nimeni nu scoase o vorbă, numai la radio se auzeau, foarte discret, vocile inimitabile ale femeilor de pe malul Niprului. Cei trei musafiri nu doreau ca la urechile tinerei din Fărțănești să ajungă cine știe ce detalii dintr-un asemenea secret de stat. Maricica ieși și tovarășa Pascu reluă, sorbind, din când în când, din cafea:

— Important este să facem totul într-o discreție absolută.

— Dar profesorii vor pune întrebări...

— Dumneavoastră le veți spune că este vorba de un concurs pe țară și din Galați au fost alese numai școlile din Țiglina I.

— Deci mai sunt și alte școli...

— Noi nu răspundem decât de Școala Generală numărul 6.

Cel de-al treilea, care încă nu vorbea, deschise servieta și scoase un dosar cu șină, din care desprinse două coli A4 dactilografiate:

— Aveți aici protocolul privind această acțiune. Sunt trecute și numerele de contact și câteva detalii, pentru a colabora cât mai eficient.

Directoarea luă una dintre coli și începu să o parcurgă atent. Gradul cel mare preluă din nou discuția:

— V-aș ruga să luați cunoștință, să-l semnați și să-l ștampilați și să păstrați o copie. El este semnat de domnul colonel Stoianov.

Directoarea îl cunoștea bine pe Stoianov. Mergeau des la pescuit peste Dunăre, începând de prin luna mai și până târziu în toamnă. Vara mergeau cu șalupa căpitaniei în Deltă. Sigur soțul ei va afla câte ceva despre „legenda” asta. Se ridică și deschise ușor ușa biroului:

— Maricica, adu-mi te rog ștampila! Aia rotundă...

Maricica intră cu ștampila rotundă și tușiera. După ce directoarea semnă și ștampilă, Maricica strânse ustensilele și părăsi biroul. Gradul sorbi grăbit cafeaua, aruncă o privire pe document și-l întinse colegului care-l puse cu grijă în dosarul cu șină și apoi în geantă. Se ridică și, înainte de a se îndrepta spre ușă, mai adăugă:

— Vă rog să puneți acest document separat, nu-l amestecați cu celelalte... probabil că după... ce se va încheia... concursul, îl vom recupera noi.

— Sigur! De fapt... nici nu știu dacă este... legal!

— Când vorbim de Securitatea Statului... avem alte legi...

— Securitatea Statului?

— Tovarășa Tulică... dacă era vorba despre altceva... nu ne trimiteau pe noi...

— Ce-i drept...

— E foarte bună cafeaua. Mai venim!

— La o cafea... sper...

Și râseră!

Discuția se termină în mijlocul recreației mari. Curtea era acum plină de copii care se fugăreau, țipau, agitau vestitele fulare împletite cu care se derulau adevărate turniruri.

Cei trei părăsiră curtea școlii și se îndreptau acum spre Volgă. Șoferul îi văzu și opri repede radioul, ieși din mașină și deschise toate portierele.

De la fereastra clasei sale, Gelu privi cum ciudații musafiri se urcară în mașină și cum aceasta porni încet spre strada Partizanilor. Avu un moment senzația puterii, privind de acolo, de sus, mașina neagră îndepărtându-se. El va fi într-o zi ca ei, în haină de piele și o limuzină Volga va veni să-l ia de acasă și să-l ducă la serviciu. El nu va fi niciodată precum cei care mergeau cu autobuzul 11 înspre centru, ori cu bicicleta sau tramvaiul, pe viaduct, la muncă în Combinatul Siderurgic.

Apoi se gândi că, totuși, ceva nu era în regulă. Cunoștea mașina. Tatăl lui mergea cu ea de câte ori venea în Galați...

Galăți, 1966

Ideea construirii Combinatului Siderurgic în partea de est a României, cu acces la Dunăre și la Marea Neagră, a fost discutată pentru prima dată la Plenara Partidului Muncitoresc Român din 1958. Decizia a fost luată printr-un decret din 1960, după ce la Congresul al VIII-lea s-a aprobat o investiție uriașă pentru acest proiect. Gheorghe Gheorghiu-Dej, având descendențe gălățene, a hotărât amplasarea obiectivului pe locul său actual, dar nu a mai apucat să-și vadă visul cu ochii. A murit în 19 martie 1965 iar panglica inaugurală a fost tăiată de succesorul său, Nicolae Ceaușescu, în ziua de 14 septembrie 1966, la ora 17:56.

Refuzul Uniunii Sovietice, al cărui lider era Nikita Hrușciov, de a finanța acest proiect l-a determinat pe Ceaușescu să caute sprijin tehnologic și financiar în Occident.

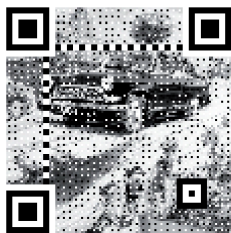
Strada în formă de U

La începutul lui septembrie 1966 eu și mama mea, divorțată de doi ani, ne-am mutat, dintr-un loc unde am stat în gazdă, la blocul C. 29 din Țiglina I, față în față cu blocul C. 30, într-un apartament vagon cu două camere, iar eu am primit dormitorul. Ce mândru eram, la 10 ani și ceva, că aveam camera mea, cu un pat mare cu ladă și cu un șifonier

masiv din lemn, pe care te puteai urca și sări de pe el, direct pe saltea. Pe peretele de lângă ușă era un corp de mobilă format dintr-o măsuță cu sertare și o oglindă mare și o masă pe care urma să-mi fac eu lecțiile. La capul patului mama pusese radioul cu lămpi, „Carmen”, făcut cadou de tatăl ei, Vasilică Fleancu din Moșneni, la nuntă, în 1956.

Cred că mama gândise dormitorul pentru ea, dar, ca o mamă adevărată ce era, ținând cont că pleca foarte devreme la lucru și se întorcea târziu și că astfel m-ar fi deranjat tot timpul, s-a sacrificat pentru mine și mi-a cedat dormitorul. Lucra la I.V.V. – „Întreprinderea de Vie și Vin”, sau, cum i se mai zicea popular, „Vinalcool”. Era o ingineră de excepție, dar pentru că n-a vrut niciodată să intre în partid... nu a putut să devină directorul instituției. Deși o merita pe deplin. Mie personal nu mi-a plăcut niciodată să bea. Nici să fumez și nici jocurile nu mi-au trezit vreo pasiune... Dar, cum suma viciilor este constantă... o să mai vorbim mult despre asta...

În sufragerie, mama avea un recamier greoi, extensibil, care stătea mai mult strâns ca să nu ocupe prea mult loc. O masă mare, în mijlocul sufrageriei și lângă ușa care ducea în balcon, o comodă pe care în curând avea să apară un televizor alb-negru, Temp 6M, printre primele care s-au vândut în România.

Strada Partizanilor, acum Regiment 11 Siret, este o stradă cel puțin ciudată, din cartierul gălățean Țiglina I. Pornește din Bulevardul Brăilei, vizavi de Casa de Cultură a Sindicatelor de azi, face un U aproape perfect și ajunge tot în Bulevardul Brăilei, de data asta vizavi de Inspectoratul Județean, azi – de Poliție, în anii '60 – de Miliție. În memoria tuturor gălățenilor a rămas valabil tot vechiul nume al străzii. Până și pe autobuzul 11, care și în ziua de azi trece pe acolo, este marcat tot „Piața centrală – Partizanilor”. Cred că locuitorii cartierului nu vor accepta niciodată noua denumire a străzii. Până și pe talonul de pensii al lui Aurel, unul din pușinii care mai locuiesc acolo, dintre copiii din „Confreria Partizanilor”, scrie: Strada Regiment 11 Siret, fost Partizanilor.

Pe vremea aceea, și cred că este valabil și acum, strada Partizanilor delimita în cartier două zone diferite: a celor care locuiau în interiorul literei U, cu blocuri așezate cam alandala, și a celor care locuiau în afara literei, în blocuri perpendiculare pe curbura străzii. Acolo, în partea de jos a literei U, cel mai aproape de faleza Dunării, erau C-urile. C. 29 era blocul meu și deci... centrul lumii.

Și era ceva adevăr în asta, pentru că era cel mai înalt punct al falezei Dunării. De la C. 29 în stânga coborai spre centru și spre portul fluvial cu clădirea mare a Căpităniei, iar în dreapta coborai spre râul Siret. Deci, eram în cel mai înalt punct și, cum Dunărea era maritimă până la Brăila, blocul nostru s-ar fi putut constitui, cel puțin în mintea mea de copil, în far!

Blocurile erau cuplate două câte două, cu o alee de acces pentru mașini și o parcare minimală în față, arhitecții din anii '60 nebănuind că vreodată românășul comunist ar putea avea cea mai mică tentație de a cumpăra un autovehicul personal, de vreme ce exista transport în comun ieftin, în toate direcțiile. De la mine din balcon, de la etajul 3, vedeam nu numai toată Dunărea, cea mai largă la gurile Siretului, ci și munții Dobrogei, care se desenau hăt, în depărtare.

În perioada în care am ajuns noi în Țiglina, în fața blocurilor C. 29 și C. 30 se afla o casă în demolare. Familiile din bloc au preferat să se mute repede în apartamentele lor și să nu mai aștepte demolarea totală a casei și amenajarea parcării, a trotuarelor și a aleilor de acces în bloc. Așa se face că, aproape până în octombrie, s-a mers printre cărămizi și bucăți de moloz și când ploua săream peste băltoace sau pășeam, din cărămidă în cărămidă, până la intrarea în scara blocului.

Casa în demolare avea să devină cel mai grozav teren de joacă imaginabil. Acolo, printre coridoare, camere, scara care ducea la etaj și, mai ales, în pod, aveam eu să-mi cunosc vecinii de vârsta mea și să-mi fac primii prieteni din cartier.

Eram toți ceea ce se numea pe vremea aceea, copii cu cheia de gât. Părinții noștri plecau la lucru dimineața și veneau seara și erau puține casnice sau persoane în vârstă care să ne poată supraveghea. Și pe urmă, cine putea supraveghea argintul viu?

Aveam să constat că mai toți vecinii mei de la scara 1, precum și cei de la scara 2 și 3, veneau, practic, aproximativ din același cartier care se demolase de curând, și cei mai mulți se cunoșteau deja. Foarte puține familii erau venetice, ca să spun așa.

Primul cu care m-am împrietenit a fost Viorel zis Leleu, pe numele său de familie Boiloiu. Taică-su' era ungur și, de fiecare dată când se îmbăta, își bătea nevasta, pe doamna Boiloiu, o femeie casnică și blândă. Și nea Ghiorghită se îmbăta al naibii de des. Leleu era cu doi ani mai mare decât mine și-i cunoștea pe toți „ghiaurii” din cartier. Ne-am împrietenit și pentru că mama o rugase pe doamna Boiloiu să aibă grijă de mine și să-mi mai gătească, din când în când, câte ceva. Așa că, de cele mai multe ori mâncam la ei cu Viorel și fratele lui mai mare, Bebe, care era deja elev de liceu și nu prea avea treabă cu noi.

— Azi mergem în casa fantomelor.

— Casa fantomelor?

— Da, te iau cu mine... Să vezi ce ne distrăm!

Casa fantomelor era, de fapt, casa în demolare dintre C. 29 și C. 30. Mai erau încă două săptămâni până să înceapă școala și aveam tot timpul la îndemână ca să facem toate blestemățiile din lume. Și mai ales, nimeni nu avea nimic împotriva! Cel puțin așa credeam noi...

În „casa fantomelor” erau deja Aurel, de vârsta mea, și Gelu, mai mare cu vreo șase luni decât mine, dar, fiind mai înalt și mai athletic, părea de vârsta lui Leleu. În curând au venit Jane, mai mare cu un an decât mine, și Hector, mai mic cu un an. Și ne-am pus toți pe treabă. Mi-au dat și mie o bară din fier beton – erau o mulțime, rămase de la construcția blocurilor – și a început distracția. Cu bara de fier distrugeam tot ce se putea sparge, fărâma, diviza, rupe, frânge... măcar în două. Geamuri, oglinzi, obiecte din sticlă rămase de la cei care locuiseră acolo, părțile de placaj ale ușilor, instalațiile din fosta baie și bucătărie, faianța de pe pereți... Iar în pod era cea mai mare plăcere să lovești, de jos în sus, plăcile de țiglă care se spărgeau de-a dreptul spectaculos și cădeau peste noi. Era un adevărat sport să spargi țiglă și să te ferești să nu-ți cadă cioburile în cap. Jane era foarte scund de înălțime și nu ajungea la țigle, așa că i-am lăsat lui părțile mai abordabile.